

забезпечення Візантії від таких несподіванок, могло входити і посольство до Ховар — для спільних заходів против Руси, і на Русь — щоб притягнути її до себе. Се удалось, хоч коштувало візантійський скарб дуже сильно, як оповідає згаданий біограф, а на доказ своєї прихильності, певна частина Русинів (мабуть з самим князем Аскольдом) охрестила ся. Вказана д. Ламанским стріча дат і иньші спостереження піддають гадку, що місія Кирила могла входити як складова частина дипломатичних посольств в Ховарію і Русь, і Кирил міг бути на Руси. Таке гіпотетичне роз'язанне сеї справи здаєть ся мині поки що найліпшим. Будемо надіяти ся, що д. Ламанскому удасть ся найти ще близшу дорогу до правди.

В кождім разі нового видання його студий будуть чекати нетерпеливо не тільки спеціалісти від Кирило-методіївського питання, але й спеціалісти від початків руської історії, котрим ак. Ламанский дав несподіваний, але дуже милий і цінний дарунок. *М. Грушевський.*

Н. К. Никольскій — Матеріали для історіи древнеруской духовной письменности, I - IV (ibid. с. 212—232).

А. И. Соболевскій — Мученіе св. Вита въ древнемъ церковно-славянскомъ переводѣ (Извѣстія отд. рус. языка 1902, I с. 278—296).

Ак. Соболевский видав мученіе св. Вита з звісного Успенського збірника XII в., з огляду що виданне сього збірника перервало ся й нема надій на виданне його в цілости (sic!). „Мученіє“, як вказує, видавець (що правда — в дуже обережній формі), було переложено в Моравії, в латинського. Шкода, що не застановив ся він на иньшій питанню — чи сей моравський переклад прийшов до нас безпосередно з Моравії, чи через Болгарію? З культурно-історичного становища се має значінне не маловажне.

Д. Никольский видав кілька памяток. Історичне значінне мають дві короткі записки — про перенесенне мощей Бориса і Гліба і про кн. Довмонта. Вони дають деякі історичні відомости (посадженне Володимира Давидовича в Вишгороді, перенесенне мощей, війна Довмонта з Герденем). Досить бліде „слово христолюбца“ може служити причинком до історії староруської паренетики, бо дійсно мабуть до неї належить. Поученіе м. Теоґноста інтересне для характеристики його автора — дуже мірних його літературних здібностей.

Пороблені д. Нікольским нахідки змушують ще раз порушити некучу справу: коли нарешті буде переведене систематичне студійованне старих збірників, і коли скінчить ся теперішій неможливий стан їх розслідів, коли лише випадково, на виривки видобувають ся в них ті чи иньші інтересні памятки? *М. Грушевський.*